

TÜRK MİLLİ BASINI EKSENİNDE DARÜLFÜNUN'UN KAPATILMASI MESELESİ DARÜLFÜNUN'S CLOSURE İSSUE FROM THE LENS OF THE TURKISH NATIONAL PRESS

MUSTAFA SAMUR*

ADNAN SOFOĞLU**

ÖZ

Geçmişten günümüze toplumların önemli önceliklerinden biri, gelecek neslin eğitimi olmuştur. Millî Mücadele yıllarından başlayarak Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitim sisteminin nasıl olması gerektiğine dair önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar yükseköğretimde (Darülfünun) üniversite reformuyla devam etmiştir. Üniversite Reformu (Malche Raporu) neticesinde Darülfünun kapatılarak, yerine İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. Bu çalışmada, Türk Milli Basınında önemli bir yere sahip olan Hâkimiyeti Milliye, Vakit, Cumhuriyet ve Milliyet gazetelerinde "Darülfünun" ile ilgili çıkan haberler taranmıştır. Bu gazetelerde köşe yazısı bulunan Ahmet Şükrü, Falih Rıfki, Yunus Nadi ve Mahmut Bey gibi dönemin etkin kalemlerinin yazıları da tespit edilmiştir. Ayrıca dönemin Maarif Vekili Reşit Galip'in konuyla ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Bu gazetelerdeki ilgili haberler iki başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklardan ilki, gazetelerin "Darülfünun" ile ilgili haberleri ve düşünceleridir. İkinci başlık ise köşe yazarlarının "Darülfünun" ile ilgili görüşlerinin işlenmesidir. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Ayrıca ilgili alan yazınından, arşiv vesikalarından, zabıt ceridelerinden, hatıratlardan ve süreli yayınlardan yararlanılmıştır. Sonuç olarak Darülfünun'un, kapatılma aşamaları, kapatılmasıyla ilgili bürokrasinin, yazarlarının düşünceleri Türk basınının bakışı ekseninde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Darülfünun, İstanbul Üniversitesi, Malche Raporu, Türk Basını, Üniversite Reformu.

ABSTRACT

From past to present, one of the most important priorities of societies has been the education of the next generation. Starting from the years of the National War, extensive studies have been carried out on how the education system should be shaped in the Republic of Turkey. These studies continued with the university reform in higher education (which is called as Darülfünun, the first university of Ottoman Period). As a result of the University Reform (Malche Raporu) Darülfünun was closed and, instead of it, Istanbul University was established. In this study, the news about "Darülfünun" in the newspapers such as; Hâkimiyeti Milliye, Vakit, Cumhuriyet and Milliyet, were examined which have an important role in the Turkish National Press. The articles of influential writers of the period such as Ahmet Şükrü, Falih Rıfki, Yunus Nadi and Mahmut Bey, who had columns in these newspapers, were also identified. In addition, the views of Reşit Galip, the Minister of Education of this period are also included. The related news in these newspapers are grouped under two sections. The subject of the first, is the news and thoughts of the newspapers about "Darülfünun". The second section is about the processing of the opinions of the writers about "Darülfünun". In this study, document analysis technique was used as a qualitative research method. In addition, the relevant literature, archive documents, parliament reports, memoirs and periodicals were analyzed. As a result, the closure stages of Darülfünun were evaluated in the aspects of the thoughts of the bureaucracy and the authors in Turkish press.

Keywords: Darülfünun, İstanbul University, Malche Report, Turkish Press, University Reform.

* Öğr. Gör., Bülent Ecevit Üniversitesi, mustafasamur@beun.edu.tr, ORCID: [0000-0002-1893-8086](https://orcid.org/0000-0002-1893-8086).

** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, adnans@hacettepe.edu.tr, ORCID: [0000-0002-6967-5482](https://orcid.org/0000-0002-6967-5482).

Extended Abstract

It can be seen that the Republic of Turkey struggled to increase the education level of Turkish nation and to create a national education system. The fact that Mustafa Kemal Pasha assembled the Educational Congress even in the most difficult times of the war of independence shows that Mustafa Kemal Pasha attached vital importance to the education of Turkish nation. In 1930s, the tasks, aims of higher education and how it should be was among the issues discussed in Turkey. In this context, the aim of higher education has been to educate generations of Turkish youth who have national consciousness, who produce knowledge and who are equipped for the conditions of the age. In this respect, the reform of İstanbul Darülfünun came to the fore. It can be seen that in the beginning some attempts were made about Darülfünun to increase the level of scientific studies by the government. This process was followed closely by the Turkish press. It was reflected in the Turkish press that the Ministry of Education made attempts for Darülfünun to adapt to European style educational criteria and to make Darülfünun a university supporting the Republican regime. The press of the period followed the improvement of Darülfünun and the establishment of a university year by year and provided qualified information to readers about the process. In 1930s, the developments about Darülfünun were followed intensively especially by the press. In this process, articles about the need for improvement of Darülfünun were reflected in newspaper headlines and the need for innovation in the organization of Darülfünun was also emphasized. In these years, newspapers reported that the improvements to Darülfünun pleased the professors and disemployment of professors or closure of Darülfünun was out of the question. However, in the following years, newspapers of the period started to publish news and statements about the closure of Darülfünun. The most influential factor in the change of this attitude of newspapers can be seen as the effect of Malche Report and the statements by ministers and top officials and therefore the Minister of Education. In this context, the press of the period supported the ministers and top officials and the Minister of Education Reşit Galip and they acted with the government. In this process, the government of the Republic of Turkey demanded report from Prof. Dr. Malche to make the university reform permanent and scientific and took this report as the basis. With the university reform carried out in this way, the aim was to lay the foundations of university in modern sense in Turkey. Mustafa Kemal tried to realize the path to reform gradually. As a result of University reform (Malche Report), Darülfünun was closed and İstanbul University was established instead.

In this study, news about “Darülfünun” in the newspapers of Hâkimiyeti Milliye, Vakit, Cumhuriyet and Milliyet, which had an important place in Turkish National press were reviewed. The articles of the influential columnists of the time like Ahmet Şükrü, Falih Rıfki, Yunus Nadi and Mahmut Bey who wrote for these newspapers were also reviewed. The views of the Minister of Education Reşit Galip were also included. The related news in these newspapers were grouped under two headings. The first of these is the news and thoughts of newspapers about “Darülfünun”. The second heading is processing the columnists’ views about “Darülfünun”. Document analysis technique, one of the qualitative research methods, was used in the study. The related literature, archive documents, minutes, memoirs and periodicals were also used. As a result, closure stages of Darülfünun and the thoughts of bureaucracy and columnists about its closure were evaluated within the axis of the perspectives of Turkish press. In this process, the press stated that Darülfünun remained silent about the Turkish revolution. In this process when the single-party period was effective, from 1923 to 1933, Darülfünun was one of the most important issues discussed by the press. The most prominent issue criticized by the press in this period was that Darülfünun was just a spectator to the revolutions. In addition, the press of the period emphasized the need for Turkish youth to get a good education at Darülfünun and to understand Turkish revolution. In this context, the importance of university for Turkish youth to have a common sense of language and history was emphasized in this article.

It can be seen that columnists were also covered in the process by following the university reform closely and followed the closure of Darülfünun day by day, wrote articles and acted with the government. Columnists of that period wrote that Darülfünun had an important task in the national struggle and fought for independence, but it was closed because it could not meet the needs of the day. They stated that university reform was not for daily politics and Darülfünun could be criticized because it was not a political authority. They also stated that Turkish youth had to be educated well at university for the continuation of the Republic of Turkey. They also emphasized that university reform was required. While the columnists stated that the new university had to be unique to Turkish nation, they stated that the closure of Darülfünun did not contradict the principle of nationalism. In this context, they stated that the Republic of Turkey would advance in the field of science with the new university. As

in the other reforms carried out by the government in the field of education, the closure of Darülfünun was also supported by the columnists.

Giriş

Gelişen dünyada, saygın bir yer edinebilmek için eğitim seviyesinin niteliğinin üst düzeyde olması bir zorunluluktur. Türkiye Cumhuriyeti'nin de Türk milletinin eğitim seviyesini artırmak ve milli bir eğitim sistemi oluşturmak için mücadele ettiği görülmektedir. Mustafa Kemal Paşa'nın bağımsızlık savaşının yürütüldüğü en zor dönemlerde dahi Maarif Kongresini toplaması, Türk milletinin eğitimine hayati derecede önem verdiğini göstermektedir. Bu dönemde özellikle maarif sisteminde gerçekleşen inkılaplar iki temel eksen üzerinde oluşmuştur. Bunlardan ilki milliyetçilik ikincisi ise medeniyetçiliktir.¹ Türkiye'de 1930'lu yıllarda yükseköğretimin görevleri, amaçları ve nasıl olması gerektiği tartışılan konular arasındadır. Bu bağlamda yükseköğretimde hedeflenen, milli şüura sahip, bilgi üreten, çağın şart ve koşullarına karşı donanımlı nesiller yetiştirmek olmuştur. Bu bakımdan İstanbul Darülfünun'un reformu gündeme gelmiştir.² İstanbul'daki Darülfünun'un kuruluş süreci on dokuzuncu asrın ortaları olarak kabul edilebilir. Özellikle bu dönemde Osmanlı Devleti'nde bilimde batıya yöneliş ve eğitim alanında gelişmeler görülmektedir. Eğitim alanındaki bu yenilik ve değişim Tanzimat döneminde yeni bir müessesenin kurulmasına zemin hazırlamıştır. Bu kuruma "Fen Evi" anlamına gelen Darülfünun denilmiştir.³ Darülfünun, başlangıçta Padişaha bağlı ve ilim öğrenmek isteyen herkese açık bir şekilde çalışmıştır.⁴ Darülfünun'un bu şekildeki faaliyeti 1865 tarihinde çıkan yangına kadar devam etmiştir. 1870'de Darülfünun-u Osmaniye adıyla varlığına devam eden Darülfünun, kısa bir süre faaliyet gösterdikten sonra tekrar kapatılmıştır. 1874'te Darülfünun-u Sultani adıyla açılırken 1882 yılında Osmanlı-Rus savaşında ekonominin kötü gidişinden dolayı tekrar kapatılmıştır.⁵ II. Abdülhamit döneminde tekrar açılan Darülfünun 1933 yılına kadar kesintisiz olarak varlığını sürdürmüştür. Bu süreçte adı ise Darülfünun-u Şahane olmuştur.⁶ Cumhuriyet döneminde Darülfünun ile yakından ilgilenildiği görülmektedir. Bu bakımdan 1924 tarihli Darülfünun Talimatnamesi ile Darülfünun'a tüzel kişilik kazandırılmıştır. İlgili talimatname ile müderrisler hakkında da önemli düzenlemeler yapılmıştır.⁷ Başlangıçta hükümet tarafından bilimsel çalışma seviyesini artırmak için Darülfünun hakkında birtakım girişimlerde bulunulduğu görülmektedir.⁸ Bu süreç Türk basını tarafından yakından takip edilmiştir. Maarif Vekâleti'nin, Darülfünun'un Avrupa tarzı eğitim kriterlerine uyum sağlayabilmesi ve Cumhuriyet rejimini destekleyen bir üniversite haline gelmesi için girişimler yaptığı basına yansımıştır.⁹ Mustafa Kemal Paşa konuşmalarında, Türk milletinin kendisini çember içine alıp dünyadan kopuk bir halde yaşayamayacağını belirtirken ileri ve uygar bir ulus olmak için bilim ve teknikten ödün vermemesi gerektiğini dile getirmiştir. Bunun için de bilim ve teknikte bir sınırlama ve koşul olmadığını belirterek konunun ciddiyetine değinmiştir.¹⁰ Bu dönemde sosyal ve kültürel hayatın yanı sıra birçok alanda reformlar yapılmıştır. Cumhuriyet Halk Fırkası'nın, 10 Mayıs 1931'de gerçekleştirdiği üçüncü kongresinde Milli Talim ve Terbiye başlığının içinde Darülfünun ve Yüksek Mektepler konusuna yer verilmiştir. Bu kongrede Darülfünun'un ıslah edilmesi gerektiği belirtilmiştir.¹¹ 1933 yılında gerçekleşen üniversite reformu, eğitim alanında gerçekleşen inkılaplardan bir tanesidir.¹² Mustafa Kemal Paşa, 1933 yılında gerçekleşen "Üniversite Reformu"nu yakından takip etmiş ve Malche Raporu üzerinde el yazısıyla notlar alarak reforma katkılar sağlamıştır. Prof. Dr. Malche, 31 Mayıs 1933'de "İstanbul Darülfünunu Hakkındaki Rapor"unu bitirerek ilgililere sunmuştur. Malche, İstanbul Darülfünununun, millî kültüre ve modern ilime ulaşması için rapor hazırladığını ve Darülfünun meselesinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin istikbal meselesi olduğunu belirtmiştir.¹³

¹ Ahmet Yıldız, *Modernleşen Türkiye'de Siyasal Düşünce*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2001, 223.

² Kocatürk Utkan, "Atatürk'ün Üniversite Reformu ile İlgili Notları", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 1 (1984), 3-96.

³ İhsanoğlu Ekmeleddin, "Darülfünun Tarihçesine Giriş", *TTK Belleteri*, 54 (1990), 669-738.

⁴ Taner Timur, *Toplumsal Değişme ve Üniversiteler*, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2000, 83.

⁵ Rifat Okçabol, *Yükseköğretim Sistemimiz*, Ankara: Ütopya Yayınevi, 2007, 88.

⁶ Hasan Ali Koçer, *Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923)*, İstanbul: MEB Yayınları, 1991, 81.

⁷ Ernst E., Hirsch, *Dünya Üniversiteleri ve Türkiye'de Üniversitelerin Gelişmesi*, Ankara: C. I, A.Ü. Yayınları, 1998, 222-223.

⁸ Yunus KOBAL, *Üniversitelerimizin Gelişimi ve Alman Bilim Adamlarının Katkıları*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 1994, 40.

⁹ Abdurrahman Çaycı, *Atatürk ve Kültür Alanında Çağdaşlaşma*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1992, 822-823.

¹⁰ Mustafa Kemal ATATÜRK, *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1989, 46.

¹¹ C.H.F. *Nizamnamesi ve Programı*, Ankara: T.B.M.M Matbaası, 1931, 36.

¹² Ali Rıza Erdem, *Atatürk'ün bilime verdiği önem: Bilimi ve Bilimsel Düşünceyi Hayatta Rehber Edinmesi*, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, 2014, 377.

¹³ Albert Malche, *İstanbul Üniversitesi Hakkında Rapor*, İstanbul: Maarif Vekilliği, Devlet Basımevi, 1939, 58.

Prof. Dr. Malche'nin hazırladığı rapor incelendiğinde üç bölüme ayrılabilir. İlk bölümde, İstanbul Darülfünun'un amaçları yazılırken Darülfünun'un Türk inkılâbındaki ilerleme hızına göre kendisini geliştiremediğine değinilmiştir. Bu konuda bilimsel özerklik korunarak hükümetin birtakım alanlarda sorumluluk alması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca Darülfünun'un bilimsel ve fikrîsel olarak yavaş hareket ettiği de vurgulanmıştır. İkinci bölüm, Darülfünun'daki hocalar ile ilgili olup hocaların gerekirse yurtdışında tahsil görmesi gerektiği vurgulanmıştır. Üçüncü bölüm ise öğrenciler ve kampüs olanakları olarak tanımlanabilir. Bu bölümde öğrenciler açısından kütüphanelerin yetersiz olduğu ve öğrencilerin ders notu tutmasından ziyade araştırma ve uygulama yapması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilerin sosyal ihtiyaçlarını karşılayan kantinler, spor salonları gibi sosyal tesislerin yerleşke içlerine kurulması gerektiğine de değinilmiştir.¹⁴ Bu rapor neticesinde hükümet, Darülfünun'da ıslahat yapmaktan vazgeçerek yeni bir üniversite kurma kararı almıştır. "İstanbul Darülfünununun İlgası ve Yerine Yeni Esaslar Dâhilinde Bir İstanbul Üniversitesi Teşkiline Dair Kanun Tasarısı" Başvekâletin 18 Mayıs 1933 günlü yazısı ile TBMM Başkanlığına sunulmuştur.¹⁵ Tasarı Maarif Encümenliği tarafından incelendikten sonra 24 Mayıs 1933 tarihinde Bütçe Encümenine gönderilmiştir. 31 Mayıs birleşiminde Maarif Vekili Dr. Reşit Galip Bey'in sözlü önerisi kabul edilerek Darülfünun 2252 sayılı yasayla¹⁶ kapatılarak yerine Maarif Vekâletine bağlı İstanbul Üniversitesi kurulmuştur.¹⁷ Darülfünunun kapatılması sonucunda açıkta kalan müderris ve muallimler için başka kurumlara geçiş ve emeklilik hakkı için kanun layihası da çıkarılmıştır.¹⁸ Akabinde ise İstanbul Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde görevlendirilmiş yabancı profesörlerle yapılacak sözleşmeler için Maarif Vekâletine yetki verilmiştir.¹⁹

Darülfünun İle İlgili Gazetelerde Çıkan Haberler ve Demeçler

Bu bölümde, gazetelerde Darülfünun ile ilgili çıkan haberler taranmıştır. Gazetelerde çıkan haber ve demeçler incelendiğinde 1930 yıllarında Darülfünun'da ıslahat yapılmasının gerektiğine dair yazılar yazıldığı görülmektedir. Bu süreç ilerleyen yıllarda daha farklı boyutlarda tartışılmış ve yükseköğretimde Avrupa'daki üniversitelerinin rol model alınmasının gerekliliği basına yansımıştır. Bu bağlamda yurtdışından uzman getirilmesine karar verilmiştir.²⁰ Malche Raporu sonrası gazeteler genel olarak ıslahat sürecinden ziyade yeni bir üniversitenin gerekliliğine dair görüşlerini okurlara iletmiştir. Darülfünun ile ilgili olarak Hâkimiyeti Milliye gazetesi "Darülfünun'da Islahat" başlıklı haberinde Darülfünun'daki ıslahat projesinin Heyeti Vekile'de reddedildiğini yazarken bu ıslahat projesinin daha planlı ve programlı olması gerektiğini ve bunun içinde bir sene daha Darülfünun'un aynen devam etmesinin daha uygun olduğu haberini okuyucuya duyurmuştur.²¹ Gazetede, 1931 yıllarında Darülfünun'un ıslahat tartışmalarının devam ettiği görülmektedir. Gazete, "Darülfünun Meselesi" başlıklı haberinde dönemin Darülfünun Emîni Muammer Raşit Bey'in konuyla ilgili görüşüne yer vermiştir. Muammer Raşit Bey, Darülfünun'un bir devlet müessesesi olduğunu, kapanmasının mevzubahis olmadığını, devletin Darülfünun teşkilatında yenilik yapabileceğini bunun da kendisini ve müderrisleri memnun edeceğini vurgularken müderrislerin işten çıkartılmasının ya da Darülfünun'un kapatılmasının söz konusu olmadığını, bugünden yarına hoca yetiştirilemeyeceğini, yetişmiş hocalarla iftihar ettiğini vurgulamıştır.²² Gazetelerde konunun 1933'lerde daha ciddi ve kapsamlı tartışıldığı görülmektedir. Hâkimiyeti Milliye gazetesi "Darülfünun'un Islahı İçin" başlıklı haberinde Maarif Vekili Dr. Reşit Galip Bey'in Darülfünun ıslahı ile ilgili sözlerine yer vermiştir. Maarif Vekili, Darülfünun'un ıslahı için iki yolun olduğunu; bunlardan birincisinin ıslahat yapmak, ikincisinin ise kökten değişiklik yapmak olduğunu belirtirken tercih ettiklerinin ikinci çözüm olduğunu belirtmiştir. Gazete ayrıca Darülfünun duayenlerinden birer muhtıra alındığını ve azamî 20 gün içinde de fakülte meclislerinden ve Darülfünun divanından da birer muhtıra geleceğini vurgulamıştır.²³ Maarif Vekili Reşit Galip'in sözlerinden de anlaşıldığı üzere Darülfünun'un kapatılmasının netleştiği görülmektedir. Akabinde "İstanbul Üniversitesi Teşkil Ediliyor" başlıklı haberde, 31 Temmuz 1933 tarihinden itibaren Darülfünun'un kapatıldığı ve yerine Maarif Vekilliği tarafından İstanbul Üniversitesi'nin kurulduğu yazılırken, müderrislerin maaşlarının

¹⁴ Kocatürk, *Atatürk'ün Üniversite*, 3-96.

¹⁵ *TBMM IV Dönem Zabıt Ceridesi, On Beşinci Celse*, Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları.

¹⁶ Namal Yücel ve Tunay, "Atatürk ve Üniversite Reformu (1933)", *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, Bülent Ecevit Üniversitesi. 1/24 (2001), 31.

¹⁷ T.C. Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, Muamelat Genel Müdürlüğü (BCA), 30-18-1-2.41-82-16, (12.11.1933).

¹⁸ BCA, 30-18-1-2.41-90-10, (24.12.1933).

¹⁹ BCA, 30-18-1-2.39-64-1, (14.09.1933).

²⁰ BCA, 30-18-1-2.34-16-7, (13.03.1933).

²¹ "Darülfünunda Islahat", *Hâkimiyeti Milliye*, 3 Mayıs 1930, 1.

²² "Darülfünun Meselesi", *Hâkimiyeti Milliye*, 18 Eylül 1931, 1.

²³ "Darülfünun Islahı İçin", *Hâkimiyeti Milliye*, 11 Mayıs 1933, 1.

Darülfünun'un bütçesine ve müderrislerin çalışma yıllarına göre belirleneceği vurgulanmıştır.²⁴ Hâkimiyeti Milliye, "İstanbul Üniversitesi Kuruldu" başlıklı haberinde Darülfünun'un tarihe intikal ettiğini Cumhuriyet ve inkılâp müessesesi olan üniversitenin kurulduğunu ve bu olayın Türkiye Cumhuriyeti'nin ilim ve irfan hayatında büyük inkılâpların başlangıcı, eşsiz bir dönüm noktası olduğunu belirtmiştir. 1923 yılından 1933 senesine kadar Darülfünun'un inkılâpta kendine yakışır bir rol alması beklendiğini, ancak Darülfünun'un inkılâbın her yoklamasında namevcut olduğunu, yeni üniversiteyle Türk irfanının yıllardır özlediği büyük ülküye kavuşacağını, Reşit Galip Bey gibi enerjisi, inancı, cesareti birbirinden üstün özlü ve ülkülü bir vekile bunun nasip olduğunu belirtmiştir. Memlekette siyasi, içtimai iktisadi sahada esaslı hareketler olduğunu ancak Darülfünun'un bunlardan habersiz olduğunu yazmıştır. Aslında Darülfünun'un kendisini kapattığını ve yabancı ülkelerdeki gelişmelerle de ilgilenmediğini vurgulamıştır. Ayrıca Türkiye gibi radikal bir inkılâp memleketinde üniversitenin hayattan bu kadar uzak kalmasının bir açıklamasının olamayacağını belirtmiştir. Bugünkü İstanbul Üniversitesi'nin önceki İstanbul Darülfünun ile ilgisi olmadığını belirtmiştir.²⁵ Milliyet Gazetesi'nde de sürecin yakından takip edildiği görülmektedir. Gazete, "Darülfünun'un Islahı Meselesi" başlıklı haberinde Darülfünun bütçe ve kadro konularının günün mühim meselesi olduğunu belirtmiştir. Gazete, Darülfünun'da müderrislerde bir değişiklik yapıp yapılmayacağı sorularına da cevap vermiştir. Darülfünun'un Avrupa derecesinde olmadığını bilindiğini fakat müderrislerin maaşlarının az olduğunu vurgulayan gazete, ne yapılacaksa bir an önce yapılması gerektiğini yazmıştır.²⁶ Gazetenin "Darülfünun ve Ecnebi Mütihazsıslar" başlıklı yazısında, son zamanlarda ortaya "Darülfünun Meselesi" diye bir mesele atıldığını ve bunun sonucu olarak Türkiye'de hakiki âlim var mı yok mu tartışmasının yaşandığı vurgulanmıştır. Askerlik ve tıptan başka fenni ilmin ve teşkilatın çok eski olmadığını, Avrupa fakültelerinin bizden iyi olduğunu belirtmiştir. Avrupa'daki fenni ilmi memleketimize ithal etmenin iki yolu olduğunu yazan gazete, bunlardan; ilkinin Avrupa'ya giderek onların nasıl çalıştığını görmek, ikincisinin ise Avrupa'dan memlekete çalışmak üzere hoca getirmek olduğunu yazmıştır. Bu yollardan ikisinin de uygulanabileceğini belirtmiştir.²⁷ Ayrıca gazete, Darülfünun'un Ankara'ya naklinin kabul edilmediğini okuyucusuna duyurmuştur.²⁸ Milliyet gazetesi, inkılâp tarihi profesörlüğünün Maarif Vekili Dr. Reşit Galip'e teklif edildiğini ve Maarif Vekili'nin bu teklifi kabul ettiğini yazmıştır.²⁹ "Türkiye'de İlim İnkılabı Başladı" başlığının altında ise yeni üniversitenin açıldığı haberini manşetten girmiştir.³⁰ "Üniversitedeki İki İstifanın Sebebi Nedir?" başlıklı haberinde gazete, Köprülü Fuat Bey ve Üniversite Emni Neşet Ömer Bey'in neden istifa ettiğinin sorusuna cevap ararken istifa eden hocaların açıklama yapmadığını belirtmiştir. Konunun Maarif Vekili Reşit Galip Bey'e sorulduğunu Maarif Vekili'nin bu istifaların haberini sabah aldığını ve herhangi bir fikrinin olmadığı beyanını okura iletilmiştir. Bu yaşanan gelişmelerden iki gün sonra Maarif Vekili sıhhi sebepleri belirterek istifa ettiğini ve Başvekilin istifayı kabul ettiğini belirtmiştir. Ayrıca gazete istifasını veren diğer fakülte reislerinin istifalarını geri aldığını okuyucularına duyurmuştur.³¹ Yaşanan istifa olayından sonra da olayların durmadığı ve istifaların devam ettiği basına yansımıştır.³² Gazetelerin bu süreci yılı yılına takip ettiği gibi okurlarına süreç hakkında nitelikli bilgi verdiği ve kendi yorumlarını da sürece dâhil ettikleri görülmektedir. Özellikle devlet erkânının dolayısıyla Maarif Vekili Reşit Galip'in gazeteler tarafından desteklendiği, haber başlıklarında ve haberlerin içeriklerinde görülmektedir. Türk basınında, Darülfünun'un Türk inkılâbına sessiz kaldığı belirtilerek bu konu üzerinden eleştiri başlıkları atıp konuyla ilgili süreci takip eden yazılar yayınlanmıştır.

Köşe Yazarlarının Darülfünun ile İlgili Gazetelerde Çıkan Yazıları

Darülfünun ile ilgili özellikle Hâkimiyeti Milliye, Milliyet, Vakit ve Cumhuriyet gazetelerinde dönemin köşe yazarlarının yazıları ön plana çıkmaktadır. Köşe yazarlarından Falih Rıfkı Bey'in hem Hâkimiyeti Milliye hem de Milliyet gazetesinde yazıları mevcuttur. Hâkimiyeti Milliye gazetesinde yazısı bulunan diğer yazarlar ise Burhan Asaf, Necip Ali ve Dr. Neşet Ömer Bey'lerdir. Milliyet gazetesinde Darülfünun ile ilgili Ahmet Şükrü Bey ve Siirt Mebusu Mahmut Bey'in yazıları tarafımızca tespit edilmiştir. Konuyla ilgili tespit edilen diğer bir yazar ise Vakit

²⁴ "İstanbul Üniversitesi Teşkil Ediliyor", *Hâkimiyeti Milliye*, 21 Mayıs 1933, 1.

²⁵ "İstanbul Üniversitesi Kuruldu", *Hâkimiyeti Milliye*, 1 Ağustos 1933, 1. (Ek 1)

²⁶ "Darülfünunun Islahı Meselesi", *Milliyet*, 26 Nisan 1930, 1.

²⁷ "Darülfünun ve Ecnebi Mütihazsıslar", *Cumhuriyet*, 6 Teşrinisani 1930, 1.

²⁸ "Darülfünunun Ankara'ya Nakli Kabul Edilmedi", *Milliyet*, 23 Mayıs 1933, 1.

²⁹ *Milliyet*, 6 Ağustos 1933, 1.

³⁰ "Türkiye'de ilim inkılabı başladı", *Milliyet*, 31 Temmuz 1933, 1.

³¹ "Üniversitedeki İki İstifanın Sebebi Nedir", *Milliyet*, 12-14 Ağustos 1933, 1.

³² "Üniversite Islahat Heyetine Hücumlara Devam Ediyor", *Milliyet*, 12 Eylül 1933, 1. (Ek 3)

gazetesinin yazarlarından Mehmet Asım Bey'dir. Son olarak Cumhuriyet gazetesinde konuyla ilgili Yunus Nadi, Alaettin Cemil ve Kazım Nami Beylerin köşe yazısı mevcuttur.

Bu çalışmada, ilk olarak Falih Rıfki Bey'in Darülfünun ile ilgili yazıları incelenmiştir. Falih Rıfki Bey³³, konu ile ilgili Hâkimiyeti Milliye gazetesinde beş, Milliyet gazetesinde iki, olmak üzere toplam yedi köşe yazısı kaleme almıştır. Yazarın Milliyet gazetesinde ilk yazısı "Darülfünun" başlığıyla okuruna ulaşmıştır. Yazar, Türkiye Cumhuriyeti'nin Mustafa Kemal Paşa ve silah arkadaşlarının bir eseri olduğunu vurgularken; bu zümrenin hiçbir konuda gündelik bir politika gütmeyeceğini belirtmiştir. Yazar, topluma rehber olan bu kişilerin muvaffak olmak için inanış ve disipline sahip olduğu gibi inkılapları da korumak ve tamamlamak için gerekli tedbirleri alacağını dile getirmiştir. Cumhuriyetçilerin gözünü gelecek nesil üzerinden biran ayırmadığını, Onlar için gelecek neslin terbiyesinin çok önemli olduğunu ve her taraftan bu can cepheye hücum olduğunu vurgulamıştır. Özellikle Türk milletini zayıf düşürmek isteyenlerin eğitim sisteminde gedik açmaya çalıştığını belirtmiştir. Cumhuriyet'in bu salgına karşı en çetin istihkâmları, münevver zümrenin şuur ve düşünüşü başta ilim ve tedris müesseselerine rehberlik eden Darülfünun olduğunu aktarmıştır. İstanbul Darülfünun'u ile hükümet arasında, görüşülerek halledilmesi gereken bir konuyu, günün politikası gibi ortaya atmanın yanlış olduğunu belirtmiştir. Memleketlerin tek dayanağının gençlik olduğunu Türk gençliğinin ise bütün gençliklerin hepsinden daha ağır, daha büyük, daha çetin bir vazife almak için yetiştiğini ve bu gençliğin, hiçbir hastalık geçirmemiş, hiçbir sarsıntıya uğramamış olarak cumhuriyet mekanizmasının başına gelmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu bakımdan Darülfünun'un vazifesinin çok önemli olduğunu, bu durumu müderrislerin ve muallimlerin anlaması gerektiğini yazmıştır.³⁴ Yazarın Milliyet gazetesindeki "Üniversite" başlıklı son yazısında Cumhuriyet Hükümeti'nin Türk üniversitesini İstanbul'da yeniden kurduğunu ve eski Darülfünun'un senelerden beri eleştirildiğini yazmıştır. Darülfünun'un bir politika müessesesi olmadığı için tenkitlerden birçoğunun, temiz bir maksattan ileri geldiğini aktarmıştır. Cumhuriyet rejiminin kalıcı kaynağının üniversite olduğunu, Darülfünun'da iyi hocalar ve iyi yetişen gençlerin mevcut olduğu ancak her ikisinin de tesadüfi olduğunu vurgulamıştır. Dr. Reşit Galip Bey'in Darülfünun'a müdahalesinin yerinde olduğunu ve yeni üniversitenin tüm zamanını inkılap ve ilmi değerlere ayıracağını yazmıştır.³⁵ Yazarın Hâkimiyeti Milliye'deki ilk yazısı "Üniversite" başlığı ile okuruna ulaşmıştır. Yazar, hükümetin İstanbul'da eski Darülfünun yerine Cumhuriyet üniversitesini kurmak üzere olduğunu ve Maarif Vekili'nin ise rejimin üniversiteden ne istediğini bildiğini yeni üniversitenin ilim ocağı ve irfan kaynağı olacağını yazmıştır. Bu üniversitenin bireylerin yalnız kafasını değil, kalbini de yoğuran üniversite olması gerektiğini vurgulamıştır. Yazar, Türk inkılabının şark milletleri tarihinde önemli bir dönüm noktası olduğu yazmıştır. Bundan dolayı kurulacak olan Cumhuriyet üniversitesinin bütün tarihe karşı bir vazife ve mesuliyet aldığını vurgulamıştır. Türk inkılabının ne demek olduğu anlayıp ölçmenin tek yolunun fikriyat ve ilim yardımı ile olacağını aktarmıştır. Bu bağlamda Türk üniversitesinin idealist ilim ve teknik adamlar yetiştirmesi gerektiğini belirtmiştir. Yazar üniversiteden çıkan her Türk gencinin iki özelliğe sahip olması gerektiğini; bunlardan ilkinin ilmin adamı, ikincisinin ise memleket adamı olarak özetlemiştir. Bu memleket adamlarının inkılap davasını tamamen kavramış olarak üniversiteden mezun olması gerektiğini yazmıştır. Şimdiye kadar Darülfünun'un vazifesini yerine getirdiğini ve elinden geleni yaptığını şimdi ise asıl meselenin Darülfünun'un eksiklerini tamamlamak olduğunu belirtmiştir. Ayrıca üniversitenin tam anlamıyla milli ve tamamen bize has olması gerektiğini dile getirmiştir. Böylece Cumhuriyetin hususî ve millî manasının devam edeceğini yazmıştır.³⁶ Yazarın bu gazetede ikinci yazısı ise "Darülfünun" başlığıyla okuruna iletilmiştir. Yazar köşesinde, Türk Darülfünununun istenildiği kadar eleştirilebileceğini ve Türkiye'de her müessesenin eleştirilmesinin normal olduğunu yazmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin, hazır ve tam hiçbir müessesenin mirasına konmadığını; Türkiye'deki siyasî, içtimaî ve iktisadi bütün müesseselerin temelinden düzeltilmesi gerektiğini belirtmiştir.

³³ Falih Rıfki (Atay), 1893 (1309) tarihinde İstanbul'da doğdu. Rehberi Tahsil Rüstiyesini ve Mercan İdadisini bitirip İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden diploma aldı. 1908'de Meşrutiyetin ilanından sonra Tanin muhabirliği ile yazın hayatına başladı. 1911'de Tecelli Dergisinde şiirleri, Serveti Fünun'da yazıları yayımlanmaya başladı. 1913'te Talât Paşa'nın yanında bulundu. Birinci Dünya Savaşında (1914-1917) yedek subay iken, 4. Ordu Komutanı Cemâl Paşa'nın Özel Kâtibi olarak Emir Subaylığını yaptı. Mütareke yıllarında arkadaşlarıyla kurduğu Akşam Gazetesinde, Kuvayı Milliye yanlısı inançlı yazıları nedeniyle soruşturmaya uğradı. TBMM'ni n II. Dönem seçimlerine katıldı. Milletvekili olduktan sonra Hâkimiyeti Milliye, Milliyet ve Ulus Gazetelerinde başyazarlık yaptı. 1952'de kurduğu Dünya Gazetesinin sahibi ve başyazarlığını yaptı. Dil ve anlatım üstünlüğü ile Türk diline büyük hizmetler verdi. İkinci Dönemden başlayarak, III., IV., V., VI., VII. ve VIII. Dönemin sonuna kadar milletvekilliği yapan Falih Rıfki Atay, 20.3.1971'de öldü. Bkz. Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi. TBMM - II. Dönem 1923-1927* III. Cilt, Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 1995, 143.

³⁴ Falih Rıfki Bey, "Darülfünun", *Milliyet*, 5 Temmuz 1930, 1.

³⁵ Falih Rıfki Bey, "Üniversite", *Milliyet*, 4 Ağustos 1933, 1.

³⁶ Falih Rıfki Bey, "Üniversite", *Hâkimiyeti Milliye*, 6 Haziran 1933, 1.

Büyük harpten önce Darülfünun'un talebe seviyesinin bir orta mektep seviyesinde olduğunu, zamanla Darülfünun'un seviyesinin gittikçe düştüğünü ve bilhassa, ilim havasında uzaklaştığını müderris ve talebelerin ekmeğe peşinde koşmaya başladığını vurgulamıştır. Darülfünun hayatının yeniden kuruluşunun ancak Cumhuriyet devrinde olduğunu; Darülfünun talebesinin ve müderrislerin uzun bir aradan sonra, yavaş yavaş eskiye döndüğünü bunun bir tenkitten ziyade tarihi bir hakikatten ibaret olduğunu yazmıştır. Yazar, hiç kimseden mucize beklemediğini, yürütücü ve ilerletici tenkitlere olumlu bakılması gerektiğini aktarmıştır. Yazar, Darülfünun'un yalnız ilimle uğraşmasının gerektiğini, müderrislere ilimden başka bir şeyle uğraşmalarını gerektirmeyecek bir maaş verilmesi gerektiğini de vurgulamıştır.³⁷ Falih Rıfki Bey'in bu gazetede üçüncü köşe yazısı "Üniversite" başlığı ile yer almıştır. Yazar köşe yazısında İstanbul'da ecnebi profesörlerin çalışmasıyla ilgili olarak ortaya çıkan dedikoduların nasıl ve niçin çıkarılmak istendiğini anlayamadığını ve Cumhuriyet hükümetinin Türk üniversitesini yeniden kurduğunu, eski kadroyu tasfiye ederken yeniden ehil müderrisler arayıp bulduğunu yazmıştır. Yazar, bu bağlamda bir ıslah teşebbüsünün birtakım hoşnutsuzluklar uyandırabileceğini zamanla bu durumlarının silinip gideceğini belirtmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin, tam anlamıyla bir üniversite vücuda getirmek konusunda kararlı olduğunu ve ecnebi profesörlerinin çalışma alanlarının, imkânlarının Maarif Vekilliği tarafından en kısa sürede daha iyi hale getireceğini ayrıca bu hocaların kısa sürede Türkçe de öğrenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Kapatılan Darülfünun'un 55 senelik olmasına rağmen Cumhuriyet'in kurmuş olduğu üniversitenin henüz 5. yılını tamamladığını ve Cumhuriyetin kendi kurumlarını koruması, düzeltmesi gerektiğini aktarmıştır.³⁸ Falih Rıfki Bey'in gazetede konuyla ilgili dördüncü yazısı ise "Darülfünun" başlığı ile okuruna ulaşmıştır. Yazar, İstanbul dışında Ankara ve şark vilayetlerinin birinde ayrı ayrı üç üniversitenin açılacağını yazmıştır. Ayrıca dünyadaki darülfünunların milli olduğunu, örneğin Paris'teki Darülfünun'un Fransız olduğunu, Berlin'deki Darülfünun'un Alman olduğunu vurgulayan yazar Türkiye'deki Darülfünun'un da Türk olması gerektiğini aktarmıştır. Yazar, inkılâpların kendi nizamını çabuk ve esaslı kılmak için elindeki bütün müesseseleri kullanması gerektiğini aktarmıştır. Darülfünun'un özünün ne büyük bir bina ne geniş bir bütçe olduğunu asıl olanın hür fikir ve manevi hürriyet olduğunu yazmıştır.³⁹ Yazarın gazetede konuyla ilgili son ve beşinci köşe yazısı ise "Darülfünun" başlığıyla ilk sayfada yer almıştır. Yazar, köşe yazısında Maarif Vekili Reşit Galip Bey'in Türk üniversitesinin temellerini attıktan sonra istifa ettiğini vurgulamıştır. Cumhuriyet rejiminin ve iktidarının inkılâp siyasetinin, eski Darülfünun veya onun gibi birçok kurumu, düzeltmek için çalışacağını yazmıştır. Türk Devleti'nin ideal hedefine varması için bunun gerekli olduğunu vurgulamıştır. Yeni üniversitenin de bu esas ve tedbirlere göre kurulmuş olduğunu ve gittikçe kuvvetleneceğini yazmıştır. Bütün maarif siyasetinin bu şekilde yenileneceğini belirterek yazısını sonlandırmıştır.⁴⁰

Hâkimiyeti Milliye gazetesinde yazısı bulunan yazarlardan diğer bir tanesi de Burhan Asaf Bey'dir.⁴¹ Yazarın ilgili gazetede Darülfünun'la ilgili iki tane köşe yazısı mevcuttur. Bunlardan ilki "Üniversite Demagojisi" başlığıyla gazetede yerini almıştır. Yazar, köşe yazısında yeni kurulan üniversiteye sabıkalı bir zihniyetin kanca takmaya çalıştığını ve bu sabıkalı zihniyeti ise Osmanlı İmparatorluğu'ndaki yeniçerilere benzetmiştir. Bu zihniyetin her defasında, bir zümreye ya da sınıfa sırtını dayadığını yazmıştır. Yazar, Darülfünun kadrosunun yapılan inkılâplara da karşı kayıtsız olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca yabancı profesörler aleyhine tertip olunmuş bir demagojinin sabıkalı zihniyet olduğunu belirtmiştir. Bu durumun milliyetçilikle ilgisi olmadığını Ankara'ya milliyetçilik dersinin verilmesinin büyük bir cüret olduğunu ne yazık ki Türk ilmi ve Türk hoca kadrosunun yetişmesi için zamana ihtiyaç olduğunu bu milletin "istemecilerden" çok çektiğini vurgulamıştır.⁴² Yazarın gazetede ikinci yazısı ise "Üniversite" başlığı ile okuruna ulaşmıştır. Yazar, yeni üniversite ile birlikte Türkiye'de yüksek tahsilin bir dönüm noktası yaşadığını eski Darülfünun'un inkılâp sürecini bir türlü anlayamadığını yazmıştır.

³⁷ Falih Rıfki, "Darülfünun", *Hâkimiyeti Milliye*, 23 Eylül 1931, 1.

³⁸ Falih Rıfki, "Üniversite", *Hâkimiyeti Milliye*, 22 Mart 1934, 1.

³⁹ Falih Rıfki, "Darülfünun", *Hâkimiyeti Milliye*, 21 Temmuz 1932, 1.

⁴⁰ Falih Rıfki, "Darülfünun", *Hâkimiyeti Milliye*, 18 Ağustos 1933, 1.

⁴¹ Burhan Belge, 1899 yılında Şam'da doğdu. Fransızca, Almanca, İngilizce ve Arapça bilmekteydi. İlk ve ortaöğretimini Yafa, Beyrut ve İstanbul'da yaptı. St. Joseph Lisesi'nde dört yıl, Galatasaray Lisesi'nde de bir yıl okudu. Almanya'da lise tahsilini tamamlayarak Münih ve Karlsruhe'de mimari eğitimi gördü. 1923'te Devlet Demir Yolları'nda, 1926'da Dışişleri ve Cumhurbaşkanlığı'nda çalışmaya başladı. 1932'de Kadro Hareketine katılarak 1934'e kadar Kadro Dergisi'nde yazarlık yaptı. Daha sonra "Demokrat İzmir" ve "Yeni İstanbul" gazetelerinin baş muhabirliğini yaptı. Milletvekili seçilinceye kadar da "Zafer" gazetesinin başmuharriri olarak çalıştı. "Ankara" ve "Burhan Belge'nin Sesiyle İkinci Dünya Savaşı - Radyo Konuşmaları" adlı çalışmaları vardır. 1957 Muğla milletvekili seçildi. Yassıda yargılamalarında 15 yıl hapse mahkûm edildi. 1963 affıyla serbest bırakıldı. 23 Ağustos 1967'de Almanya'da Bad Godesberg şehrinde vefat etti. Cenazesi Ankara'ya getirilerek Asri Mezarlık'ta toprağa verildi. Bkz. Zühtü Arslan, *Türk Parlamento Tarihi. TBMM - XI. Dönem (1957-1960) III. Cilt*, Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, 2013, 747.

⁴² Burhan Asaf, "Üniversite Demagojisi", *Hâkimiyeti Milliye*, 20 Mart 1933, 3.

Darülfünun'un her hususta geri kaldığını özellikle tarih ve dil davasında tepkisiz kaldığı gibi iktisadi ve içtimai hayattan tamamen uzak olduğunu dile getirmiştir. Yazar, Türk ilminin Darülfünun dışında geliştiğini ve Türk inkılâbının hayatın bir ürünü olduğunu vurgulamıştır. Yeni üniversite ile birlikte tarih, dil ve içtimai ilimler olmak üzere yepyeni kürsülerin oluşacağını belirtmiştir. Böylece yeni üniversite ile birlikte Türkiye'nin artık ilim ithal eden bir memleket olmaktan çıkacağını ilim üreten bir ülke olacağını yazmıştır.⁴³

Hâkimiyeti Milliye gazetesinde Darülfünun'la ilgili olarak yazısı bulunan diğer yazarlardan bir tanesi de Necip Ali Bey'dir.⁴⁴ Yazar konuyla ilgili olarak gazetede "Yeni Türk Üniversitesi" başlıklı yazısını kaleme almıştır. Yazar köşe yazısında, Büyük Türk inkılâbının asil bir ruhtan doğduğunu yazarken Darülfünun'un memleketimizde tesis tarihini on dokuzuncu asrın ikinci yarısı olarak belirtmiştir. Yazar, Darülfünun'un imparatorluğu ayakta tutabilmek için Tanzimat döneminde İstanbul'da eski adliye nezareti binasında tesis edildiğini ancak Tanzimatçıların yaptıkları bu cüretli hamlenin uzun sürmediğini vurgulamıştır. Darülfünun'un Abdülhamit devrinde tekrar açıldığını ve bu Darülfünun'un ise lisenin üstünde yüksek bir mektebe benzediğini yazmıştır. Darülfünun'un memlekette cereyan eden büyük hareketler karşısında büsbütün yabancı kalmadığını ayrıca mütareke ve işgal devirlerinde sarayın ve Ferit hükümetinin, hain ve korkunç elinin Darülfünun'a giremediğini de övgüyle belirtmiştir. Yazar, Darülfünun'un devrin yeni ihtiyaçlarına cevap veremediğini ve yeni akışların, görüşlerin yeri olmadığını belirtmiştir. Üniversitenin, yüksek bir mektep halinden kurularak, ilim arayan ve kendisine göre bir ilim görüşü olan bir müessese olması gerektiğini aktarmıştır. Ayrıca üniversite kürsülerinin birçoğunun hariçten gelen mütehasıslara verilmesi gayet normal bir süreç olduğunu vurgulamıştır. Şimdiye kadar çok hafif surette temas edilen ilim cereyanlarına bundan sonra çok kuvvetle iştirak edileceğini, ilim ve medeniyet dünyasına yaratıcı Türk dehasının Almanlar, İngilizler ve Fransızlar gibi yeni keşifler, görüşler verebileceğini belirtmiştir.⁴⁵

Hâkimiyeti Milliye gazetesinde Darülfünun'la ilgili yazısı bulunan son kişi ise Üniversite Emimi Dr. Neşet Ömer Bey'dir.⁴⁶ Yazar, "Darülfünun'dan İstanbul Üniversitesi'ne 1923-1933" başlıklı yazısında Türkiye'nin on senelik süreçte milli kültür sahasında büyük inkılâplara kavuştuğunu vurgulanmıştır. Bu bağlamda Türklüğün kültür istikbalinde Darülfünun'un da öneminin büyük olduğu üniversite ile birlikte Türkiye'nin irfan, siyasi ve medeniyet seviyesinin yükseleceği belirtilmiştir. İstanbul Darülfünun'un imparatorluk devrinde ruhunu Tanzimat'tan aldığı ancak günümüzde hakiki bir irfan seviyesine yükselemediğini Cumhuriyetten sonra bu yükselişin başladığını vurgulamıştır. Üniversitenin hedeflerini, hakikati öğretmek ve yükselen kültüre milli şuuru benimsetmek olduğunu yazmıştır. Böylece Türk gençliğinin milli kültür etrafında ilim irfanının yükseleceği yerin üniversite olduğunu belirtmiştir.⁴⁷

Milliyet gazetesinde Darülfünun ile ilgili Ahmet Şükrü Bey'in⁴⁸ üç tane yazısı tarafımızca tespit edilmiştir. Bu bağlamda yazarın ilk yazısı "Fena Müdafaa" başlığıyla gazetede yer almıştır. Yazar köşesinde Muallim Kâzım Nami

⁴³ Burhan Asaf, "Üniversite", *Hâkimiyeti Milliye*, 1 Ağustos 1933, 2.

⁴⁴ Necip Ali Küçüka 1892 (1308)'de Denizli, Çayırbaşı Mahallesi'nde doğdu. Denizli İdadisinden sonra Hukuk Mektebine girdi. Dört yıl süre ile Kafkas Cephesi, 1. Kafkas Kolordusu Kıtalarında ve Karargâhında görev yaptı. Seferberliğin son bulması üzerine memleketine döndü ve İzmir'in işgali üzerine 1919'da Kuvayı Milliye'ye girdi. Sivas Kongresine Denizli üyesi olarak katıldı. Kongre dönüşü İstanbul'a giderek 1914'te yarım bıraktığı hukuk öğrenimini tamamladı ve diploma aldı. TBMM'nin II. Dönem seçimlerine katıldı. 8 Temmuz 1923'te yapılan seçimde Denizli'den milletvekili seçildi. 04.04.1924'te Ankara İstiklâl Mahkemesi Savcılığına seçildi ve Mahkemenin çalıştığı sürede bu görevi sürdürdü. Kadın Hukuku adlı yapıtı ve Çocuk Hukuku üzerine de başka yayınları vardır. Denizli'den III, IV, V ve VI. dönemlerde de milletvekili seçilen Necip Ali Küçüka, 28.9.1941'de İstanbul'da öldü. Bkz. Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi. TBMM – II. Dönem 1923-1927*, III. Cilt, Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 1995, 235.

⁴⁵ Necip Ali, "Yeni Türk Üniversitesi", *Hâkimiyeti Milliye*, 1 Ağustos 1933, 1.

⁴⁶ Neşet Ömer İrdelp, 1883'te İstanbul'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul Numune-i Terakki Mektebi'nde gördü. 1902'de İstanbul Tıbbiye Mektebi'ni bitirdi. Ankara Merkez Hastahanesi Başhekimliği'ne atandı. 1908'de Paris'e giderek iki yıl kaldı. İstanbul'a döndüğünde yeni kurulan Tıp Fakültesi Birinci Dâhiliye Seririyatı (klinik) şefi oldu. 1914-1917 arasında Kudüs'te Dördüncü Orduya bağlı Hilâli Ahmer Süveyş Heyeti İmdadiyesi Başkanlığı yaptı. Bir yıl sonra Sıhhiye Müdüriyeti Umumiyesi Umumi Hıfzıssıhha Müdürlüğü'ne atandı. 1921'de İç Hastalıkları Profesörü oldu. Kurtuluş Savaşı yıllarında Atatürk'ün hekimliğini üstlendi. 1925'te Tıp Fakültesi Reisi (Dekan), 1927'de Darülfünun Emimi (Rektör) seçildi. 1933'te 345 Üniversite reformuyla yeni kurulan İstanbul Üniversitesi'ne ordinaryüs profesör olarak atandı ve rektör seçildi. V. Dönem seçimlerine katıldı ve İstanbul Milletvekili oldu. Fransızca ve Almanca bilen Neşet Ömer İrdelp, dönem bitince politik hayattan ayrıldı. Osmanlı, Almanya ve Avusturya harp madalyaları sahibidir. 3 Haziran 1948'de İstanbul'da öldü. Bkz. İhsan Güneş, *Türk Parlamento Tarihi. TBMM – V. Dönem 1935-1939 II. Cilt*, Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 2000, 345.

⁴⁷ Neşet Ömer, "Darülfünun'dan İstanbul Üniversitesi'ne 1923-1933", *Hâkimiyeti Milliye*, 26 Birinciteşrin 1933, 1.

⁴⁸ Ahmet Şükrü Esmer, 1891 yılında, Kıbrıs'ta doğmuştur. İstanbul Darülfünun Hukuk Mektebi ve Newyork Colombya Üniversitesi Hukuk alanında doktora yapmıştır. Galatasaray Lisesi İngilizce, Mülkiye Mektebi, Siyasal Bilgiler Okulu, Erkân-ı Harbiye ve Polis Enstitüsü siyasi tarih öğretmeni ve Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi öğretmeni yapmıştır. Amerika'da Sadâyı Vatan Gazetesi sahibi,

Bey'in Darülfünun'un ıslahı hakkında bir makale yazdığını ve makalesinde hukuk fakültesinin bir fakülte olmaktan çok alelade bir mektep olduğunu iddia ettiğini belirtirken Ağaoğlu Ahmet Bey'in ise hukuk fakültesini savunduğunu dile getirmiştir. Bu bağlamda Kâzım Nami Bey'in, bu ilim müessesesinden çıkanlar hakkında ulu orta söz söylemesini pek çirkin bulduğunu belirtmiştir. Buna karşın yazar, Ağaoğlu Ahmet Bey'in müdafaa tarzını da beğenmediğini belirterek kurumları bu tarz eleştirmenin yanlış olduğunu yazmıştır. Özellikle yazar Ahmet Bey'in, "Bir memleketin iktisadî, ticarî, malî, ahlâkî, irfanî, sınaî mevkii ne ise müesseseler! de odur" söyleminin yanlış olduğunu yazmıştır.⁴⁹ Yazarın ikinci yazısı, "Darülfünun ıslahı" başlığıyla okuruna ulaşmıştır. Yazar, Darülfünun hakkında hükümetin Büyük Millet Meclisi'ne tevdi edilen lâyihasından anlaşılanın Darülfünun'u ıslah mevzuu bahis olmadığını asıl amacın yeni bir müessese kurmak olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda yazar Darülfünun'un kapatıldıktan sonra Maarif Vekâleti'nin tespit edeceği müderris ve muallimler tarafından bir sene daha tedrisat yapılacağını vurgulamıştır. Ayrıca yeni üniversiteyle birlikte Cumhuriyetin ilim ocağını kuracağını ve Maarif Vekili Reşit Galip'in çok isabetli bir karar verdiğini yazmıştır. Yazar, yeni üniversite kadrolarına hariçten kabiliyetli hocalar getirileceğini, Avrupa ve Amerika darülfünunlarında hocaların birkaç dil bildiğini vurgulamıştır. Yazar, Darülfünun'da çalışan hocaların maaşlarının iyileştirilerek hocaların ilim dışında başka bir işle uğraşmasının engelleneceğini aktarmıştır.⁵⁰ Yazarın gazetede son yazısı ise "Darülfünun'dan Üniversite'ye" başlığıyla yayınlanmıştır. Yazar, yeni üniversitenin açılmasının hem ilim ve irfan hayatında hem de cumhuriyet tarihinde ehemmiyetli bir gün olduğunu yazmıştır. Cumhuriyetin ilim ocağı kurmak için çok önemli bir adım attığını ve millî hayatta darülfünunların giderek önemli bir rol oynamaya başladığını belirtmiştir. Yazar, 18. asrın sonlarına kadar din, edebiyat ve hukuk gibi ilimlerle, zengin halk tabakalarını yetiştirmek gayesini kurulan darülfünunların gittikçe halka yaklaşarak millileştiğini vurgulamıştır. Yalnız din ve edebiyat ile meşgul olan darülfünun tedricen tıp, mühendislik, ticaret, gazetecilik gibi mevzuları da girdiğini ve tabîî kadrosunun da o nispette genişlediğini aktarmıştır. Darülfünun'un tarihine de değinen yazar; Darülfünun'un, Tanzimat devri fikrinin eseri olduğunu Tanzimattan Meşrutiyete, Meşrutiyetten Millî Mücadeleye ve Cumhuriyete kadar var olduğunu fakat Cumhuriyet'in siyasî, iktisadî, fikrî safhalarını geçirirken Darülfünun'un, ne önde ne beraber, ne de arkada bile olmadığını vurgulamıştır. Darülfünun'un ilmî hakikatın ufkunu genişleten, millî hayatın aldığı seyri ilmîleştiren ve bunları başkalarına telkin eden büyük dimağların toplandığı yer olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca Darülfünun'un milli ve ilmi araştırma alanda varlığını gösteremediğini yazmıştır. Reşit Galip Bey gibi bir inkılâp çocuğunun isabetli bir karar verdiğini üniversite kurmanın kolay bir iş olmadığını Maarif Vekili'nin iradesi sayesinde bu sürecin başarılı olduğunu yazmıştır.⁵¹

Milliyet gazetesinde Darülfünun ile ilgili köşe yazısı bulunan diğer bir kişi ise Siirt Mebusu Mahmut Bey'dir.⁵² Yazar, "Maarif Vekâleti, Üniversite Meselesi" başlıklı köşe yazısında Darülfünun'u ıslah etmek ve günün ihtiyaçlarına uygun bir hayat ve bilgi evi haline getirmek gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda Darülfünun konusunun senelerden beri üzerinde durulan bir mesele olduğunu ve bu işi esaslı bir şekilde tetkik ettirmek için Avrupa'dan bir ecnebi müşavir getirildiğini yazmıştır. Cumhuriyet idaresinin amacının hangi sahada olursa olsun, ıslahat işlerini yarım tedbirlerle yürütmek istemediğini halkın ve inkılâbın beklediği müspet, faydalı işler yapmak istediğini belirtmiştir. Bu amaçla da Darülfünun'un kapatılması ve yerine yeni baştan başka bir müessese kurulmasına kadar giden radikal kararın Büyük Millet Meclisi kararıyla olduğunu belirtmiştir. Darülfünun için tespit edilen ıslahat projesinin tatbikine başlamak, sabık Vekil Doktor Reşit Galip Bey arkadaşımıza nasip olduğunu, Reşit Galip'in genç ve çalışkan olduğunu ayrıca başladığı işi nihayetine kadar yürütmesi gerektiğini vurgulamıştır. Darülfünun meselenin bir fırka programı olmadığını asıl olanın bir inkılâp müessesesinin

Vakit, Ulus ve Barış Gazeteleri Yazarı, Vatan Gazetesi kurucu üyeliğini üstlenmiştir. VI. Dönem İstanbul Milletvekili seçilmiştir. 19.01.1982 yılında hayata gözlerini kapatmıştır. Bkz. *TBMM Albümü 1920-2010, 1. Cilt, 1920-1950*, Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, 2010, 331.

⁴⁹ Ahmet Şükrü, "Fena Müdafaa", *Milliyet*, 31 Kânunuevvel 1931, 1.

⁵⁰ Ahmet Şükrü, "Darülfünun ıslahı", *Milliyet*, 25 Mayıs 1933, 1.

⁵¹ Ahmet Şükrü, "Darülfünun ıslahı", *Milliyet*, 31 Temmuz 1933, 1.

⁵² Mahmut Soydan, 1883'te Siirt'te doğdu. 1905'te Harp Okulunda n diploma aldı. 1908'e kadar Kosova ve Manastır illerinin değişik bölgelerinde Nizamiye birlikleriyle eşkıya takibinde bulundu. Muhafız subaylığına ek olarak padişahın yanındaki oğlu Abit Efendinin eğitim ve öğretimini de üstlendi. Nisan 1920'de Anadolu'ya geçerek Gazi Paşa'nın refakat subaylığına atandı. Fransızca, Almanca ve Arapçayı bilen Soydan, Hâkimiyeti Milliye Gazetesinin müdürlüğünü ve başyazarlığını yürüttü. TBMM Riyaseti refakatında subayken, TBMM'nin II. Dönem seçimlerine katıldı. 28 Haziran 1923'te yapılan seçimde 153 oy alarak Siirt'ten milletvekili seçildi. Siirt'ten III, IV ve V. dönemlerde de milletvekili seçildi. "İş Bankası Kurucusu ve ilk Yönetim Kurulu Başkanlığı" Yönetim Kurulu Başkanlığı ve üyeliği 1936'ya kadar sürdü. 3 Aralık 1936'da İstanbul'da öldü. Bkz. Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi. TBMM - II. Dönem 1923-1927*, III. Cilt, Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 1995, 690.

programının mevzubahis olduğu böylesi durumlarda şahsi siyaset akla gelememesi gerektiğini vurgulamıştır. Maarif işlerini vekâlet sureti ile üzerine alan Sıhhiye Vekili Doktor Refik Bey'in çizilen ıslahat programı dikkat ve emniyetle takip ettiğini ve büyük işleri başarmak için hususî kabiliyetlerin de gerekli olduğunu yazmıştır. Bu bağlamda Muhterem Doktor Refik Bey'in; metodik çalışma disiplinine sahip olduğunu belirtmiştir. Yazar, Maarif Vekili'nin görevini, fırkanın ve hükümetin maarif ve ıslahat politikasını yürütmek olduğunu ve bu politikanın sabit ve kesin olduğunu dile getirmiştir.⁵³

Konuyla ilgili tarafımızdan tespit edilen diğer bir yazar ise Vakit gazetesinin yazarlarından Mehmet Asım Bey'dir.⁵⁴ Yazar, "Profesör Malche'in Raporu" başlıklı yazısında Profesör Malche'nin hükümete Darülfünun hakkında hazırladığı raporu sunduğunu şimdi bu raporun tatbikatına sıra geldiğini belirtmiştir. Yazar Darülfünun yalnız isminin darülfünun olduğunu bilhassa hukuk ve edebiyat fakültelerindeki tedris usullerine göre orta tahsile mahsus bir ilim müessesinden başka bir şey olmadığını vurgulamıştır. Mükemmel bir darülfünun ortaya çıkması için esaslı bir tadilat yapılması gerektiğini yoksa istenilen darülfünuna ulaşılmayacağını yazmıştır. Yazar, TBMM'de bazı vekillerin Malche'nin raporunun gizli kalmasını belirttiğini aktarırken önemli olanın milli bir darülfünun oluşturmak olduğunu vurgulamıştır.⁵⁵

Tarafımızdan tespit edilen son gazete ise Cumhuriyet gazetesidir. Bu gazetede konuyla ilgili Yunus Nadi Bey'in dört, Alaettin Cemil Bey'in iki ve Kazım Nami Beylerin bir köşe yazısı mevcuttur. Bu bağlamda ilk olarak Yunus Nadi Bey⁵⁶, "Darülfünun'umuzda İslah Faaliyetleri", başlıklı yazısıyla okuruna ulaşmıştır. Yazar, Profesör Malche'nin raporu doğrultusunda Darülfünun ıslah sürecinin nihayet başladığını belirtmiştir. Ayrıca Türk milletinin şimdiye kadar kendi dilinde, Avrupa tarzı bir üniversite oluşturmadığını nihayet Türk Darülfünun'un kendi meşalesini tutacak rehber bulduğunu vurgulamıştır. Milletin en yüksek yerinin Darülfünun olduğunu vurgulayan yazar kabiliyeti çok yüksek olan Türk milletinin bu yeni yolda süratli ve esaslı adımlar atacağını belirtmiştir.⁵⁷ Yazarın ikinci yazısı ise "Darülfünun'umuzun İslahı Etrafında" başlığıyla gazetede yerini almıştır. Yazar, Darülfünun ıslah işlerinin devam ettiğini ve bu sürecin dikkatle takip edildiğini yazmıştır. Cumhuriyet hükümetinin bu büyük tahsil müessesesini asrın istediği bir seviyeye yükseltmek için çalıştığını vurgulamıştır. Ayrıca ıslahat işlerinde rehberlik eden Avrupalı bilim adamlarının alanlarında iyi olduğunu belirtmiştir. Darülfünun'un ıslahı için rapor hazırlayan Malche'nin eleştirilmesi için ciddiyetinden uzaklaşmaya neden olacağını yazmıştır. Bu bağlamda yazar, Darülfünun'un Avrupalı bir uzman tarafından ıslah edilmesinin önemli olduğunu Avrupalıların neler bildiğinden önce bu bilgileri nasıl öğrendiklerini öğrenmek zorunda olduğumuzu vurgulamıştır.⁵⁸ Yazarının üçüncü köşe yazısı ise "Yeni Bir Meşale İstanbul Üniversitesi" adıyla okuruna ulaşmıştır. Yazar, Darülfünun'u kapatarak yeni üniversiteyi açan Maarif Vekili'nin yapılan işi derinden ve etraflı bir anlayışla omuzladığını belirtmiştir. Türk milletinin dünyanın muasır hayatına katılmak için esaslı bir karar aldığını aktarmıştır. Bu bağlamda yeni üniversitenin Cumhuriyetin feyzinden ve azminden ilham ve kudret

⁵³ Mahmut Bey, "Maarif Vekâleti, Üniversite Meselesi", *Milliyet*, 18 Ağustos 1933, 1.

⁵⁴ Mehmet Asım Us, Manisa'nın Gördes İlçesinde doğdu. Beşiktaş Askeri Rüştiyesi ve Vefa İdadisini bitirdikten sonra Mülkiye'ye girdi. 1909'da Gördes ve Elmalı Kaymakamlığını yürüttü. Bu görevleri bıraktıktan sonra Tanin gazetesinde yazarlık yaptı. 1918'de Ahmet Emin Yalman'la Vakit gazetesini çıkardı. TBMM III. Dönem milletvekilleri seçimine katılarak Artvin Milletvekili seçildi. 1967 yılında bir trafik kazası neticesinde hayatını kaybetti. Bkz. Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi. TBMM, III. Dönem 1927-1931*, III. Cilt, Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 1995, 79.

⁵⁵ Mehmet Asım, "Profesör Malche'in Raporu" *Vakit*, 11 Haziran 1932, 1.

⁵⁶ Yunus Nadi Abaloğlu, 1880'de Muğla'nın Fethiye İlçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Rodos İbtidai Mektebi ve Süleymaniye Medresesinde tamamladıktan sonra Mekteb-i Sultani (Galatasaray) Lisesinden mezun oldu. Bir süre Hukuk Mektebine devam etti. Bu arada 1900'de "Malûmat" Gazetesinde çalışmaya başladı. II. Meşrutiyetin ilanından sonra (1908) İstanbul'a dönerek İttihat ve Terakki Fırkasına girdi. "İkdam" ve "Tasvir-i Efkâr" Gazetelerinde çalıştı. 1910'da Selanik'te Fırkanın yayın organı "Rumeli" Gazetesinin Yazı İşleri Müdürlüğünü yaptı. İstanbul Mebusan Meclisinin II. dönemi için 1 Mayıs 1912'de yapılan seçimde Aydın'dan Milletvekili oldu. III. Dönemde 21 Mart 1914'te yine Aydın'dan Milletvekili seçilerek Meclisteki yerini korudu. 2 Eylül 1918'de "Yeni Gün" Gazetesini çıkarttı. Mebusan Meclisinin son dönemi için yapılan seçimde, İzmir Milletvekili oldu. İstanbul'dan ayrılarak 2 Nisan 1920'de Ankara'ya geldi. 23 Nisan 1920 günü Meclisin açılışında hazır bulundu. 10 Ağustos 1920'den itibaren "Yeni Gün" Gazetesini Ankara'da çıkarmaya başlayarak millî mücadelenin amaç ve hedefleri konusunda kamuoyunun aydınlatılmasında etkili oldu. II. Dönemde Mentеше' (Muğla) den Milletvekili seçildi. III., IV., V. ve VI. Dönemlerde yine Muğla'dan seçilerek yasama görevini VI. Dönem sonuna (1943) kadar sürdürdü. Bu arada Ankara'da yayımladığı Yeni Gün Gazetesini kapatarak 7 Mayıs 1924 tarihinden itibaren İstanbul'da "Cumhuriyet" Gazetesini çıkarmaya başladı ve ölümüne kadar gazetenin sahip ve başyazarlığını yaptı. Tedavisi için gittiği İsviçre'nin Cenevre şehrinde 28 Haziran 1945'te öldü. Evli olup dört çocuk babası idi. Oğullarından Nadir Nadi (1908-1991) IX uncu Dönem Muğla, X. Dönem İstanbul Milletvekili, 1964-1970 arası Cumhuriyet Senatosu Kontenjan Üyesi olarak Parlamentoda bulunmuştur. Bkz. Fahri Çoker, *Türk Parlamento Tarihi. TBMM - I. Dönem 1919-1923 III. Cilt*, Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 1995, 530.

⁵⁷ Yunus Nadi, "Darülfünunumuzda İslah Faaliyetleri", *Cumhuriyet*, 28 Mayıs 1933, 1.

⁵⁸ Yunus Nadi, "Darülfünunumuzda İslahı Etrafında", *Cumhuriyet*, 5 Haziran 1933, 1.

aldığını vurgulamıştır. Ayrıca büyük inkılaplar ve yeni fikirlerin mantıken darülfünunlardan çıkması gerektiğini yazmıştır. Yazar son olarak Darülfünun'un tarihine de değinmiştir. Darülfünun'un ilk olarak Reşit Paşa'nın açmaya çalıştığı ve o yıllarda memlekette talebeden ziyade hocanın bile olmadığını vurgulamıştır. Meşrutiyetle birlikte Darülfünun'un irfan yuvası olması gerekirken hem milletten hem de dünyadan ayrılarak kendi kabuğuna çekildiğini belirtmiştir. Darülfünun'un milli inkılâbın yaratıcı hayatına rehberlik edemediği gibi onu anlayamadığını da belirtmiştir. Darülfünun'un kendi ölüm kararını kendisinin ilan ettiğini yeni üniversitenin genç ve inkılâpçı Türkiye'nin istikbalini meşale tutacağını vurgulamıştır.⁵⁹ Yazarın konuyla ilgili son yazısı ise "En Büyük Kuvvet İlim ve Fendedir" başlığıyla gazetede yerini almıştır. Yazar, üniversitenin yeni kurulmasına rağmen inkılâplar yolunda emin adımlarla ilerlediğini belirtmiştir. Bir milleti tutup kaldıracak en önemli unsurun ilim ve fenden ibaret olduğunu yazmıştır. İlimi süs diye edinmekten ziyade ilimi hayatla bağdaştırmak gerektiğini bunun için de fertçe ve milletçe çalışılması gerektiğini vurgulayarak yazısına son vermiştir.⁶⁰

Cumhuriyet gazetesinde yeni üniversite hakkında yazısı mevcut olan diğer bir yazar ise Kazım Nami Bey'dir.⁶¹ Yazar, "Yeni Türk Üniversitesinin Eşiğinde" başlıklı yazısında darülfünun tuhaf bir kelime olduğunu bunun yerine külliye kelimesinin daha uygun olduğunu belirtmiştir. Eski Darülfünun'un iyi bir niyetle kurulduğunu ve Ziya Gökalp'ın büyük hizmetlerinin olduğunu ancak ilerlemesi ve yükselmesi gerekirken geri kaldığını vurgulamıştır. Türk gençliğinin, bu ülküsüz Darülfünun'da yetiştiremeyeceğini yarın yeni doğacak Türk üniversitesi ile birlikte büsbütün yeni bir ruhun hâkim olacağını aktarmıştır. Bu ruhun ise yeni bilgiye âşık Türkiye'nin yüce ülküsü olduğunu aktarmıştır. Türk üniversitesinin genç Türkiye'nin istediği hakiki bilgici yetiştirecek müessesesine olacağına belirtmiştir.⁶²

Gazetede diğer bir yazar ise Alaettin Cemil Bey'dir.⁶³ Yazarın konuyla ilgili iki tane yazısı mevcuttur. Yazar ilk yazısını "İnkılap Enstitüsü ve Gençlik" başlığıyla kaleme almıştır. Yazar, Darülfünun'un ıslahatı için hızlı adımların atılması gerektiğini yazmıştır. Gençliğin dört gözle beklediği bu müessesenin kurulmasının Cumhuriyetin onuncu yıl dönümü şenliklerine tesadüf ettiğini ve on yıl zarfında Türk milletini muasır bir millet seviyesine yükselten büyük inkılâplar yaptığını aktarmıştır. Bu konunun yurdu düşman istilâsından kurtarmak kadar mühim olduğunu dile getirmiştir. Yazar, içtimai ve siyasî alanda yapılan inkılâpların Türk milletini bütün dünya nazarında önemli bir konuma getirdiğini belirtmiştir. Eğer bu inkılâplar gerçekleşmezse silâhla kurtarılan memleketin günün birinde sulhla istilâya uğrayabileceğini belirterek yazısına son vermiştir.⁶⁴ Yazarın ikinci yazısı ise "İstanbul Üniversitesi" adı ile okurlarıyla buluşmuştur. Yazar, Türkiye devletinin irfan ve medeniyet ihtiyaçlarını karşılayacak ve Türk vatanına asri ilimlerle vatanperver yeni insanlar yetiştirecek üniversitenin, açıldığını belirtmiştir. Cumhuriyet idaresinin, harap bırakılmış vatanda bu ilim ve irfan müessesesine de elini attığını yazmıştır. Darülfünun'un ıslaha muhtaç olduğunu herkesin kabul ettiğini ancak yeni bir unvanlı ıslah yapılmasının teknik mülâhazalardan doğduğunu yoksa Darülfünun'daki fedakâr hocalara hürmet duyduğunu belirtmiştir. Yeni üniversiteyle birlikte Türk gencinin fikir ve ilim hürriyetine kavuşacağını, yeni üniversitede Alman ve Fransız hocaların olduğunu ve zamanla bu hocaların Türkçe öğreneceğini vurgulamıştır. Türk

⁵⁹ Yunus Nadi, "Yeni Bir Meşale İstanbul Üniversitesi", *Cumhuriyet*, 2 Ağustos 1933, 1.

⁶⁰ Yunus Nadi, "En Büyük Kuvvet İlim ve Fendedir", *Cumhuriyet*, 7 Haziran 1934, 1.

⁶¹ Kazım Nami Duru, 1877'de İstanbul'da doğdu. Kırkkilise'de Camii Kebir ve Üsküdar'da Valide Atik mekteplerinde okudu. 1884'te Toptaşı Askerî Rüştiyesi'ne girdi, Edirne ve Selanik askerî rüştiyelerine devam ederek 1892'de bitirdi. Aynı yıl, Manastır askerî idadisine başladı. 25 Ocak 1898'de Harbiye Mektebi'ni bitirerek mülâzım-ı sani (asteğmen) rütbesiyle Tiran Redif Taburu'na katıldı. Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne girdi. Mütareke döneminde İstanbul'da Millî Mücadele yanlısı Türk Dünyası adlı bir gazete de çıkardı. Manisa'dan milletvekili seçildi. Fransızca bilen M. Kâzım Nami Duru, VI. Dönem'de Manisa'dan milletvekili seçildi. Demokrat Parti kurulunca bu partide görev aldı. 14 Ekim 1967'de İstanbul'da öldü. Bkz. İhsan Güneş, *Türk Parlamento Tarihi. TBMM – V. Dönem 1935-1939 II. Cilt*, Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 2000, 538.

⁶² Kazım Nami, "Yeni Türk Üniversitesinin Eşiğinde", *Cumhuriyet*, 30 Temmuz 1933, 1.

⁶³ Alaettin Cemil Topçubaşoğlu, 1305 (1889)'te İstanbul'da doğdu. İlköğrenimini Kızıltoprak Zühtüpaşa Mektebinde tamamladıktan sonra yedi yıllık Nümune-i Terakki İdadisinde öğrenim görerek 1905'te diploma aldı. Bir süre "College Faure" Fransız okuluna devam etti. Hukuk Mektebinde okuyarak 1909-1910 ders yılında mezun oldu. Adliye Nezaretince açılan sınavı kazanarak 15 Kasım 1911'de Fransa'ya gönderildi. Paris Hukuk Fakültesinden "Hukuk Başölyesi" diploması alarak 1915'te yurda döndü. Şubat 1917'de Dâhiliye Nezareti Aşiretler ve Göçmenler Genel Müdürlüğü Sevkiyat Şubesi Müdür Yardımcılığına getirildi. 12 Ekim 1918'de Ticaret ve Ziraat Nezareti Dış Ticaret Şubesi Müdürü olarak görevlendirildi. TBMM'nin IV. Döneminde istifa ya da iki yerden seçilmeleri itibarıyla boşalan milletvekilleri için 3 Haziran 1931'de yapılan seçimde İstanbul Milletvekili olarak 11 Haziran 1931'de Meclise katıldı. 7 Ocak 1961'de öldü. Bkz. Fahri Çoker, *Türk Parlamento Tarihi. TBMM – IV. Dönem 1931-1935 II. Cilt*, Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 1995, 288.

⁶⁴ Alaettin Cemil, "İnkılap Enstitüsü ve Gençlik", *Cumhuriyet*, 23 Ağustos 1933, 1.

gençlerinin asırlardır ihmal edildiğini Cumhuriyet Hükümetinin her türlü fedakârlığı Türk gençliği için yaptığını belirtmiştir.⁶⁵

Sonuç

Nizamiye Medresesi Türklerin ilk üniversitesi olarak kabul edilmektedir. Fatih Sultan Mehmet Han döneminde Fatih Külliyesi ile bu süreç devam etmiştir. Tanzimat döneminde ise çağdaş ve modern bir üniversite arayışı Darülfünun kurulmasıyla sonuçlanmıştır. Darülfünun belli aralıkla kapatılıp isim değişiklikleri yaşasa da varlığını 1933 yılına kadar sürdürmüştür. Bu süreçte II. Abdülhamit döneminde, Darülfünun'da bir takım ıslahatlar yapılmıştır. Bu ıslahat süreci II. Meşrutiyet döneminde de Almanların etkisiyle devam etmiştir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında özellikle maarif sisteminde gerçekleştirilen köklü değişiklikler Darülfünun'a da yansımıştır. Bu dönemde Darülfünun için yapılan girişimler önceleri merkezileştirme ve yenileştirme olarak kabul edilebilir. Bu girişimlerle zamanla Darülfünun'un özerkleşmesi olarak düşünülmüştür. Bu çerçevede Darülfünun'a bütçeden ödenek ayrılmıştır. Zamanla gerçekleşen bu girişimlerin yetersiz kaldığı basına yansımıştır. Hatta Darülfünun Ankara'ya taşınması bile düşünülmüştür. Ancak bu girişimlerin yetersiz ve sonuçsuz kaldığını düşünen devlet erkânı, Üniversite Reformunu kalıcı ve bilimsel hale getirmek için Prof. Dr. Malche'den rapor talep etmiş ve hazırlanan raporu temel almıştır. Bu şekilde gerçekleştirilen Üniversite Reformu ile Türkiye'de modern anlamda üniversitenin temeli atılmak istenmiştir. Atatürk, üniversite reformuna giden yolları aşamalı bir şekilde gerçekleştirmeye çalışmıştır.

Dönemin basını, Darülfünun'un ıslahı ve yeni üniversite kurulma sürecini yılı yılına takip ettiği gibi okurlarına süreç hakkında nitelikli bilgi vermiştir. 1930'larda Darülfünun üzerinde yaşanan gelişmeler özellikle basın tarafından yoğun bir şekilde takip edilmiştir. Bu yıllarda Darülfünun ıslahının gerekli olduğuna dair yazılar gazete manşetlerinde yer aldığı gibi Darülfünun teşkilatında yenilik yapılmasının ihtiyacı da vurgulanmıştır. 1930'larda gazeteler, Darülfünun ıslahının müderrisleri memnun ettiğini ve müderrislerinin işten çıkartılması ya da Darülfünun'un kapatılmasının söz konusu olmadığını aktarmışlardır. Ayrıca gazeteler bugünden yarına hoca yetişmesinin olanaksız olduğuna dair yazılar da kaleme almışlardır. Ancak ilerleyen yıllarda dönemin gazeteleri Darülfünun'un kapatılmasına yönelik haber ve demeçlere yer vermeğe başlamışlardır. Gazetelerin bu tutumunun değişmesindeki en etkili unsur, Malche Raporu olarak görülebilir. Gazetelerin ilerleyen yıllardaki tavrının değişmesinin diğer bir nedeni ise Devlet Erkânının dolayısıyla Maarif Vekili'nin açıklamalarının etkisini olarak görülebilir. Bu bağlamda dönemin basını Devlet Erkânını ve Maarif Vekili Reşit Galip'i desteklediği gibi hükümetle ortak hareket etmiştir. Bu süreçte basın, Darülfünun'un Türk inkılâbına sessiz kaldığını belirtmiştir. Tek parti döneminin etkili olduğu bu süreçte yani 1923'ten 1933 senesine kadar Darülfünun, basın tarafından tartışılan en önemli konulardan bir tanesidir. Bu dönemde basının eleştirdiği en belirgin konu ise gerçekleşen inkılâplara Darülfünun'un seyirci kalmasıdır. Ayrıca dönemin basını, yetişecek Türk gençliğinin, Darülfünun'da iyi bir eğitim almasının ve Türk inkılâbını kavramasının gereğine vurgu yapmıştır. Türk basını tarafından Türk gençliğinin ortak dil ve tarih duygusuna sahip olması için üniversitenin önemine değinmiştir.

Köşe yazarlarının da üniversite reformunu yakından takip ederek sürece dâhil oldukları ve Darülfünun'un kapatılma aşamalarını günü gününe izleyip yazılar kaleme aldıkları, hükümetle ortak hareket ettikleri görülmektedir. Dönemin köşe yazarları Darülfünun'un milli mücadelede önemli bir görev üstlendiğini ve bağımsızlık için mücadele ettiğini ancak dönemin ihtiyaçlarını karşılayamadığı için kapatıldığını yazmışlardır. Yazarlar, üniversite reformunun gündelik politika olmadığını ve Darülfünun'un da siyasi bir merci olmadığını için eleştirilebileceğini dile getirmişlerdir. Ayrıca yazarlar, Türkiye Cumhuriyeti'nin devamı için Türk gençliğinin üniversitede çok iyi yetiştirilmesi gerektiğini aktarmışlardır. Bunun için de üniversite reformunun gerekli olduğunu vurgulamışlardır. Yazarlar, yeni üniversitenin Türk milletine has olması gerektiğini belirtirken Darülfünun'un kapatılmasının milliyetçilik ilkesine ters düşmediğini dile getirmişlerdir. Bu bağlamda yeni üniversite ile Türkiye Cumhuriyeti'nin ilim ve irfan alanında ilerleyeceğini aktarmışlardır. Hükümetin eğitim alanında gerçekleştirdiği diğer inkılaplarda olduğu gibi Darülfünun kapatılması da yazarlar tarafından desteklenmiştir.

⁶⁵ Alaettin Cemil, "İstanbul Üniversitesi", *Cumhuriyet*, 18 Teşrinisani 1933, 1.

Yazar Katkı Oranı/Author Contribution Rate (Çok yazarlı makaleler için geçerlidir)	Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır. / The authors contributed equally to this study.
Finansal Destek ve Teşekkür/Grant Support and Acknowledgement	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. / The author declared that this study has received no financial support.
Çıkar Çatışması/Conflict of Interest	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir. / The author has no conflict of interest to declare.

KAYNAKÇA

Arşivler

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

Resmi Yayınlar

TBMM Zabıt Ceridesi

Telif Eserler

Arslan Zühtü. *Türk Parlamento Tarihi. TBMM – XI. Dönem (1957-1960)*, III. Cilt. Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, 2013.

Çaycı, Abdurrahman. *Atatürk ve Kültür Alanında Çağdaşlaşma*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1992.

Çoker Fahri. *Türk Parlamento Tarihi. TBMM – I. Dönem 1919-1923*, III. Cilt. Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 1995.

Erdem, Ali Rıza. *Atatürk'ün Bilime Verdiği Önem: Bilimi ve Bilimsel Düşünceyi Hayatta Rehber Edinmesi*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi, 2014.

Güneş İhsan. *Türk Parlamento Tarihi. TBMM – V. Dönem 1935-1939*, II. Cilt. Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 2000.

Hirsch, Ernst E. *Dünya Üniversiteleri ve Türkiye'de Üniversitelerin Gelişmesi*. Ankara: C. I, A.Ü. Yayınları, 1998.

İhsanoğlu, Ekmeleddin. "Darülfünun Tarihçesine Giriş". *TTK Belleten*. 54/ (1990): 669-738.

Kobal, Yunus. *Üniversitelerimizin Gelişimi ve Alman Bilim Adamlarının Katkıları*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 1994.

Kocatürk, Utkan. "Atatürk'ün Üniversite Reformu ile İlgili Notları". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*. 1/1 (1984): 3-96.

Koçer Hasan Ali. *Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923)*. İstanbul: MEB Yayınları, 1991.

Malche, Albert. *İstanbul Üniversitesi Hakkında Rapor*. İstanbul: Maarif Vekilliği, Devlet Basımevi, 1939.

Mustafa Kemal Atatürk. *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1989.

Namal, Yücel ve Tunay Karakök, "Atatürk ve Üniversite Reformu (1933)", *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*. Bülent Ecevit Üniversitesi. 1/24 (2001): 31.

Okçabol, Rıfat. *Yükseköğretim Sistemimiz*. Ankara: Ütopya Yayınevi, 2007.

Öztürk Kazım. *Türk Parlamento Tarihi. TBMM – II. Dönem 1923-1927* III. Cilt. Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 1995.

Öztürk Kazım. *Türk Parlamento Tarihi. TBMM – III. Dönem 1927-1931* III. Cilt. Ankara: TBMM Vakfı Yayınları, 1995.

Taner, Timur. *Toplumsal Değişme ve Üniversiteler*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2000.

TBMM Albümü 1920-2010, 1. Cilt, 1920-1950, Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, 2010.

Yıldız, Ahmet. *Modernleşen Türkiye'de Siyasal Düşünce*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2001.

Sürelî Yayınlar

Akşam

Cumhuriyet

Hâkimiyeti Milliye

Milliyet

Vakit

EKLER

Ek 1.

İstanbul Üniversitesi Kuruldu.

Darülfünun Tarihe İntikal Etti. Cümhuriyet ve İnkılap Müessesesi Olan Üniversite Doğdu.

"MUSTAFA KEMAL TÜRKİYESİ, BUGÜN CAZİ ŞEF'İNİN ELİNDEN KUVVETLİ BİR ARMAĞAN DAHA ALIYOR. İSTANBUL DARÜLFÜNUNU KAPANMIŞ, İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ AÇILMIŞTIR. YAŞASIN ÜNİVERSİTE!"

Bugün; Türkiye Cümhuriyeti'nin ilim ve irfan hayatında büyük bir inkılap başlangıcı, eşsiz bir dönüm noktasıdır. Bugün, darülfünun tarihe geçmiş ve üniversite istikbale doğmuştur.

1923 yılından 1933 senesine kadar darülfünunun inkılapta kendine yakışır büyük rolü olması beklendi. Bütün türk münevverleri, ondan umulan hizmetli istediiler. Darülfünun, inkılabın her yoklamasında "namevcut, tu, Darülfünunun bunda mazur görmek lâzımdı. O, bir Osmanlı hükümeti müessesesi idi. Cümhuriyet rejiminin iseri değildi ve ona canla başla hizmet etmeye, inkılabı kendini vermeye hünyesi, teşekkülü müsait değildi. Türk irtininin ötediği büyük ılıkiye kavuşması, Reşit Galip Bey gibi enerjisi, iman, cesareti birbirinden üstün özü ve ilikülü bir vekil zamanında nasip oldu.

Maarif Vekilimizin biri tarihe geçen biri istikbale doğan bu iki müessese hakkındaki salahiyyetli ve etraflı sözlürini ve İstanbul muhabirininin yeni kaido hakkında verdiği tafsilatı koyuyoruz.

İstanbul, 31 (A.A.) — İstanbul darülfünununu bugünden itibaren ilga edilmiş ve üniversite yeniden kurulmuştur.

Maarif Vekili Dr. Reşit Galip B. bu münasibetle Anadolu ajanına aşağıdaki beyanatta bulunmuştur:

Reşit Galip Beyin Nutku.

—Bugün ilga edilen darülfünun Türkiye'de bu atla kurulan irtifa müesseselerinde üçüncü sayılabilir. İlk darülfünun

Maarif Vekili Reşit Galip B.

—Bugün tesisi hükümetin 23 temmuz 1946 tarihli resmi tebliğde görüyoruz. Halbuki, menfi mukavemetlerin şiddeti karşısında ta teyebbüs ve İera tabakasının gelişmişliği yüzünden ilk dera ancak 15 Şubat 1946 tarihinde...

Açılması emirler, iradelerle kararlaştırıldı. Açılmayan darülfünuna meslekî ilim yetiştirmek lüzumu da hatırlanmış, o devirlerde mahsus garibelerden oluşarak birisi riyaziyat diğeri tahsiyat tabakalı olmak ve aynı zamanda Paris'teki birisi Osmanlı tıbaasına Türkçe öğretmek üzere yalnız iki efendi Paris'e gönderilmişti. Birincinin ismi biliniyordu bu iki efendenin ikincisi Selim Sabit Efendi idi ki, İstanbul darülfünununa musallim olmak için Paris'te altı yıl riyaziyat, beyet ve fıkıh tahsil ettiği halde memleketine döndüğünde altıncı belediye dairesi kalemine kâtip tayin edilmiş. Da ha sonra darülfünun açıldığı zaman ise kendisine riyaziyat kürsüsü yerine edebiyat muallimliği verilmişti.

Müesseseye darülfünun adının verilmesinde medreselerin ehniyetinin teske ve nâfuru olmuştur. Yen kelimesi o zamanlar sadece teknik ve tabiiyî bilgilere delâlet eden bir tâbir olduğu halde Türkiye'de yeni ilmi, yeni İrfan temsil etmek için açılan müesseseye darülfünun adı verilmesi ne bir yanlışlık ne de

Hakimiyeti Milliye gazetesi 1 Ağustos 1933 tarihinde ilk sayfadan "İstanbul Üniversitesi Kuruldu" ana başlığıyla İstanbul Üniversite'sinin kuruluşunu okurlarına iletmıştır.

Ek 2.

Üniversite Açıldı.

İkmal Edilince Burası Dünyanın En Mühim Bilgi Evlerinden Biri Olacaktır. Şimdiden Garp Aleminde Elli Altmış Talebe Ne gibi Şartlarla Burada Okuyabileceklerini Sormuşlardır.

İstanbul Üniversitesinde Darülfünun Emini ile Fakülte reislerinin Maarif Vekilimizin reislği inde yaptıkları bir içtima.

Yeni İstanbul üniversitesi dün açılmıştır.

Bu müessese ulu Gazinin Türk yurdunu ilim nuru ile aydınlatmak, gençliği yeni fikirlerle, hakikî ilim ve irfanla teçhiz etmek yolundaki büyük eserlerinden biridir. Yeni fikirleri, yeni unsurlarla gençliğe tedris edecek olan bu müessesedir ki bugün yeni Maarif

Vekili Hikmet Beyefendi tarafından Türk ilim adamlarının ve mütefekkirlerinin ve bütün münevver gençliğin huzuru ile açılmıştır.

Merasimde vali ve belediye reisi Muhittin Bey, Kolordu kumandanı Şükrü Naili, harp akademisi müdürü Ali Fuat Paşalar C. H. Pirkası vilayet idare heyeti reisi Cevdet (Sonu 4. üçüncü sayfada)

Hâkimiyeti Milliye gazetesinde 19 İkinci Teşrin 1933 tarihinde "Üniversite Açıldı" başlıklı haberinde İstanbul Üniversitesi'nin dünyanın en önemli bilgi evi olacağını okurlarına aktarmıştır.

Ek 3.

Üniversite ıslahat heyeti- ne hücumlar devam ediyor

“Çıkarılan hocalardan artık fazla bir şey beklenemez,, deniyor

Maarif Vekâleti makamında tebeddül olunca, ortaya bir çok şayialar çıkmıştı. Darülfünun hocalarından bir kısmının üniversiteye tekrar alınacağı şayi oldu. Açıkta kalan profesörlerden bazılarının başvekâlete müracaat ederek yapılan ıslahatta, kadrolarda acele edildiği, bu yüzden yanlışlıklar olduğu bildirildiğini yazmıştık. Şayialar devam ettiği ve kadro kat'i şeklini almadığı için sabık profesörlerin ümitleri de devam etmektedir. Kadroların şimdi vazifesini bitirerek dağılmış o-

(Devamı 5 inci sahifede)

Hücum editen kadroyu yapan eski ıslahat heyeti

Milliyet gazetesinin 12 Eylül 1933 tarihinde “Üniversite Islahat Heyetine Hücumlar Devam Ediyor”, başlığı altında üniversite reformu esnasında yaşanan tartışmalar basına yansımıştır.

Ek 4.

Darülfünundan üniversiteye

Maarif vekili dün geldi, iki hafta kalacak

Fakültelerde kimlerin kalacağı kat'i olarak 31 Temmuzda anlaşılacak

Maarif Vekili Reşit Galip Bey dün sabahki trenle Ankaradan İstanbul'a gelmiştir.

Reşit Galip Bey Haydarpaşada büyük kardeşi Moskova eğitimi Hüseyin Rağıp Beyle Reisi cumhur Hz. namına yaver Naşit, Bey, profesör Mağ, güzel sanatlar akademisi müdürü Namık İsmail, orta tedarikat müdürü Fuat Beylerle maarif erkânı, dostları tarafından karşılanmış, pek özlediği çocuklarını görmek için trenden iner inmez Kadıköy'deki evine gitmiştir.

Maarif Vekili şehrimizde on beş gün kadar kalacak, darülfünunun ıslahat işleriyle meşgul komisyonu riyaset edecek, burada bulunduğu müddet içinde bilhassa darülfünun işleri üzerinde çalışacaktır.

Bunun için kendisine darülfünunda bir yer ayrılmıştır.

Doktor Reşit Galip Bey: Ankaradan hareketinden evvel İstanbulda 15 gün kadar kalacağını tahmin ettiğini fırsat buldukça maarif işleriyle meşgul olacağını, bugün toplanacak darülfünun ıslahat

Reşit Galip B. kendisini karşılayanlar arasında

Komitesinde hazır bulunacağını ve bu işle çok yakından alakadar olduğunu, mukaveleyle davet edilen yabancı profesörlerin yeni üniversite kadrosunda bırakılacağını bunların mukaveleleri bitene kadar vazifelerinde kalacaklarını söylemiştir.

Üniversite kadrosu, evvelce yazıldığı gibi, 31 Temmuzda ilan edilecektir. Yeni kadroda şimdiki müderrislerden kimlerin bulunduğu

(Devamı 2 inci sahifede)

Vakit gazetesinde 15 Temmuz 1933 tarihli yazısında “Darülfünundan Üniversiteye” başlıklı haberinde Maarif Vekili Reşit Galip'in üniversitesiyle kadro işleriyle yakından ilgilendiği yazmıştır.

Ek 5.

Darülfünun ıslahatı

Maarif vekili Esat bey: “Bu iş yakında neticelenecek,, diyor

Ankara, 18 (Telefon) — İstanbul darülfünunu vaziyeti ve memleketimizde açılması düşünülen diğer darülfünunlar hakkında maarif vekili Esat beyle görüşüm. Muhterem vekil bey bana şu izahatı verdi:

— İstanbul darülfünunu hakkındaki muamele henüz heyeti vekilededir. Hükümet bu işi yakında neticelendirecektir. Ankarada bir darülfünun yapmağı ise eskiden beri düşünüyörüz. Bu işi başarmak emelimizdir. Esasen burada bunun nüvesi mevcuttur. Hukuk fakültesine ilâveten bir tıp fakültesi bunu takiben edebiyat fakültesi açılacaktır.

Memleketimizin diğer bir yerinde üçüncü bir darülfünun tesisine gelince, bu hususta henüz alınmış katı bir karar yoktur. İmkân hasıl oldukça zamanla bu da yapılacaktır.,,

Maarif vekili Esat bey
Şehrimizde deveran eden bir rivayete göre darülfünunda yapılacak ıslahat meyanında, müderris ve muallimler arasında bir tasfiye icrası da kuvvetle muhtemeldir.

Akşam gazetesi 18 Temmuz 1932 tarihli haberinde “Darülfünun Islahatı” başlıklı haberinde yükseköğretimde gerçekleştirilmek istenen ıslahat sürecine okurlarına iletmiştir.